

KAMERUNI KIRÁLYSÁG ORVOSA VOLTAM

Turóczi Ildikó

Foglalkozása házi orvos. 2011-ben önkéntes orvos Kamerunban. Jelenleg szabadúszó orvos.

ituroczi@gmail.com

A képeket a szerző készítette

Felbontottam a szerződésemet az országos egészségügyi pénztárral. Korlátok nélkül akartam dolgozni, így szabadúszó orvos lettem. Önkéntesnek jelentkeztem és bár Nepálba akartam menni, Kamerun lett belőle. Így kezdődött az egész történet.

Dualában, a repülőtéren, a kameruni szervezet elnöke vár rám. Rövid ismerkedés után kiderül, hogy ő az ügyintéző, a titkár, a munkatárs, és a „csapat” is egy személyben. Ez igen, gondolom, van itt költséghatékonyság. A kor nélküli, ötszemélyes, taxinak nevezett járgányban nyolcan ülünk, és miközben teljes erőmmel az állandóan kinyíló ajtóba kapaszkodom, aggódva megkérdezi: európaiként tudok majd alkalmazkodni az afrikai viszonyokhoz? Persze – válaszolom, és bölcsen elhallgatom, hogy semmit nem tudok ezekről a „viszonyokról”. Akkor jó – sóhajt fel megkönnyebbülten – mert a többiek

nem tudtak. Valóban bölcs voltam, gratulálok magamnak.

Másfél napos zötykölődés után megérkezünk Esuba. Este van és sötét. A palotába megyünk, mondja Polycarp (ő a mindenes), és bejelentkezünk a királynál. Jó vicc, gondolom, de nem tudom értékelni. Fáradt vagyok, és az agyam is elzsibbadt a maratoni utazásban. Az autóbussznak nevezett, észvesztően száguldó járgány, immár taxi szerepben, megáll egy kapu előtt – tényleg van palota, és van királya is.

Egy rövid protokoll-ismertető után a király előtt találom magam. Egy kórházat szeretnének itt létrehozni – mondja Polycarp, a király bólint, jó ötletnek tartja, és megkínál vacsorával. Miközben a palota sötétjében fufut (puliszka) falunk spenótszerű főzelékkel, halban suttogva megkérdelem: mit fogunk mi itt létrehozni? Kórházat – néz rám ártatlanul Polycarp, és falatozik tovább.

Esu fonja és a trónterem (Kamerun, hegyi királyság)

A király áldását adja ránk, you are free – mondja, és mosolyog. Ez kell nekem pontosan gondolom miközben udvariasan meghajolok, meg persze némi víz, tisztálkodáshoz, aztán holnap majd jöhetnek azok a „viszonyok”.

Polycarp Esu szülöttje. Esu Dualától, Kamerun gazdasági fővárosától sok száz kilométerre fekszik a hegyek közé zárva. Az Esu felé vezető út keskeny, többnyire egysávos, esős évszakban szinte járhatatlan az utat borító vörös sár miatt. Harmincezer ember lakja, őslakosok és bevándorló fuláni törzsek, körülbelül fele-fele arányban. Közigazgatá-

silag megtartotta a fondom formát, ami királyságot jelent. A király katolikus és poligám, de tiszteletben tartja az ősi hagyományokat is.. A kisebb helyi konfliktusok megoldása az ő hatáskörébe tartozik, és önkormányzati joga is van, mint például a királyság földjeinek kezelése, vagy a tevékenységünk jóváhagyása.

Elszigeteltsége miatt Esunak nincs és nem is volt orvosa, csupán egy rendelője van, ahol egy „registered nurse” (regisztrált nővér) dolgozik, akinek ugyan joga van diagnosztizálni, és gyógyszeres kezelést felírni, de nem végezhet fizikális vizsgálatot. Betegbiztosítás nincs, minden egészségügyi szolgáltatásért fizetni kell. Aki nem tud fizetni, az nem kap egészségügyi ellátást akkor sem,

ha gyerek, akkor sem, ha fertőző betegségben szenved, például maláriás vagy AIDS-es. Több mint ötven „traditional doctor” (tradicionalis orvos) van, akik a szellemek segítségével gyógyítanak.

Ők többnyire kuruzslók, akik egészségügyi tudással nem rendelkeznek, a helyiek transzcendentális igényeit elégítik ki.. Ezek a sámánok nem összekeverendők a „traditional healer-ekkel,” azokkal a természetgyógyászokkal, akik gyógynövényekkel gyógyítanak igencsak jó eredményekkel. Ők kevesen vannak, számuk nem több ötnél a közösségben.

„Traditional doctor” és a gyógyítás folyamatához szükséges kellékek

Patience szintén önkéntes asszisztensnő, helybéli kameruni, aki véletlenül szerzett tudomást arról, hogy Esuba fehér orvos megy gyógyítani. Lévén, hogy munkanélküli, jelentkezett a „csapatba” tapasztalatot szerezni. A másfél napos utazás idején csatlakozik hozzánk, de ő sem tudja pontosan, hogy mire vállalkozik, nem ismeri a „viszonyokat”.

Vasárnap van. Polycarp ismerteti a napirendet. Templomba megyünk, utána pihenés következik, majd délután összeülünk egy tanácskozássra. Ő az „official meeting” (hivatalos értekezlet) kifejezést használja, amit én először eléggé demagógnak és komikusnak tartok, lévén, hogy a nagy csapat egyelőre hármunkból áll. Később azonban

megkedvelem, és gyakran használom én is, például a munkafegyelem fogalmának bevezetésére, ezt viszont ők tartják hasonlóképp demagógnak.

Délután Polycarp tervén ámuldozok. Minőségi orvosi ellátást szeretne a népének, mondja, egyetlen gondja az anyagiak hiánya. Összerakjuk a nálunk levő gyógyszereket, és megbeszéljük a teendőket. Kaptunk egy rogyadozó agyagtégla épületet, ott fogunk rendelni, van vérnyomásmérőnk, vércukormérőnk és maláriatesztünk. Patience lesz a gyógyszerfelelős, Polycarp a szervező, és velünk fog dolgozni két lelkes helybéli, önkéntes tolmács is. Tolmács azért kell, mert az öregek csak tájnyelven beszélnek, a többiek az angolból eredő pidgint is, de én egyiket sem értem. A gyógy-

szerek ingyenesek, a regisztrációs díj viszont 200 kameruni frank (kb. 40 amerikai cent). Így kezdünk el dolgozni.

Egy ötéves gyermeket hoz a nagymamája. A gyermek nagyon beteg, maláriás láza van már öt napja. Infúziós kezelésre nem vagyunk felkészülve, injektabilis kininünk sincsen. A gyermeket átirányítjuk a kórházba, ahol a „registered nurse” mesterien

kezeli a maláriát. A nagymama a hátára csomagolja az alélt kisfiút, és hazaindul vele. Mispa, a kedves és okos tolmács elmagyarázza, hogy azért mennek haza, mert nincs pénzük kórházra. A mi regisztrációs díjunkt hitelben is ki lehet fizetni, így rendelkezett Polycarp, ezért jöttek hozzánk. Nem hiszek neki. Fogjuk a gyermeket, és bevisszük a kórházba. Kiderül, hogy Mispa igazat mon-

Indul a munka

Várakozó betegek

dott: ha nagy nem fizet, akkor az unokáját viheti haza. A költségek felét kifizetem én, a másik felét Polycarp, így a gyermek ott maradhat. Belém fészkel a döbbenet, és a tehetetlenség szorongató érzésével társul: a gyermek halálos beteg, és ez nem elég ahhoz, hogy sürgősségi kezelést kapjon. Ha meghal, akkor tudomásul veszik, gödröt ásnak az udvarban, és eltemetik.

Sírhely az udvarban

Ha ezt egyes szám első személyben, magamra vonatkoztatom, akkor ez félelmetesen hangzik.

Este ismét tanácskozunk: a begyűlt regisztrációs díjakból veszünk gyógyszereket, és ha a helyzet úgy kívánja, akkor a gyógyszert adjuk hitelben is. Bevezetem az árengedmény (discount) fogalmát, és Polycarp megegyezik egy bamendai gyógyszertárral. Másnap reggelre, egy kiadós éjszakai felhőszakadás után összedől a „rendelőnk”. Esős évszak van.

Néhány óra múlva érkezik Polycarp: talált egy másik épületet, ami tágasabb, biztonságosabb. Már meg is egyezett a bérben, mondja, költözhetünk át, és folytathatjuk a munkát. Szede-lőzködünk, és a betegsereg kíséreté-

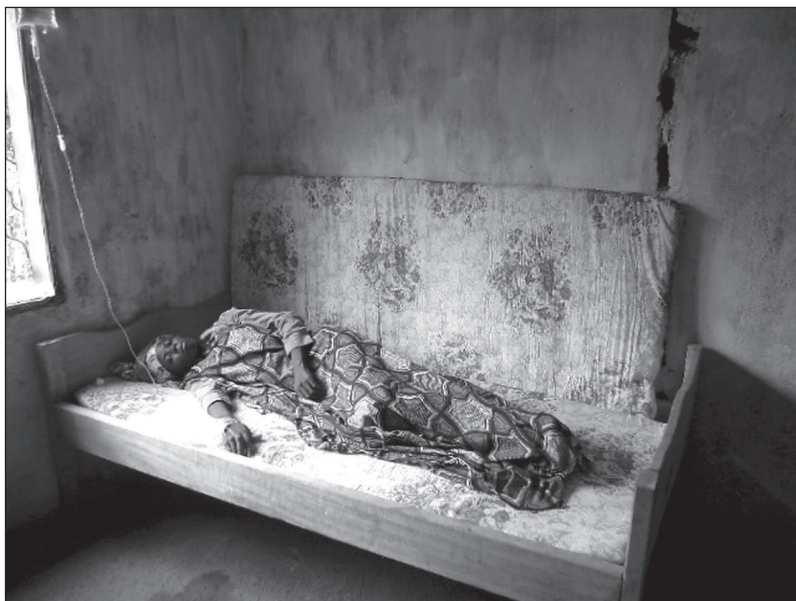
ben átvándorolunk az új helyünkre, ami tényleg tágasabb, világosabb. Víz, villany, vécé ugyan nincs benne, de arra nincs idő, hogy most erről beszéljünk. Késő délután van, amire befejezzük a rendelőt. Polycarpot a részletek felől kérdezem, és amikor meghallom, hogy mekkora bérben egyeztek meg az épület tulajdonosával, dühös leszek, és azonnali official meetinget hívok

A „rendelőnk” összedől

össze, hogy méltatlanságomnak hangoztadjak, és az ésszerű pénzkezelésről regéljek. Polycarp türelmesen hallgat, néha csodálkozva bámul rám, aztán a lehető legdiplomatikusabban megköszöni, hogy a nemzetközi standardokról tájékoztattam. Én megnyugszom, ő pedig levonja a következtetést: a további befektetésekről elfelejt tájékoztatni. A betegek pedig egyre többen jönnek...

Női beteg, huszonvalahány éves, nagyon gyenge, betámogatják az ajtón, egyedül nem tud járni. Hét gyermeke van. Több napja lázas, és hasmenése van. Ötszáz kameruni frank minden vagyona. Az AIDS-teszt ára is ennyi, tanácskozás nélkül kifizetjük helyette. A teszt pozitív, amit ő tudomásul vesz, így javaslom neki, hogy kezdje el az

Tüneti kezelés – AIDS-ben szenvedő beteg

antiretrovirális kezelést, ami Kamerunban ingyenes. Nincs pénz rá, mondja tájnyelven, és Polycarp felvilágosít: a társkezelés és állapotfelmérés évi negyvenezer kameruni frankba kerül. És a férjének van még néhány felesége. Talán be tudjuk őket is hívni szűrésre, mondom bátortalanul. Csend van, a kérdésre nincs válasz.

A „kórházunk” bővül. Polycarp titokban ágyakat rendel, matracokat vásárol, térelválasztókkal elkülöníti a várót a kezelőtől, van fektető, gyógyszerár és rendelő is. Van folyóvíz is. Egyre kevesebbet kérdezek, egyre több beteg jön.

November van, száraz évszak. Egy negyven éves HIV-fertőzött férfit, már nem tudunk megmenteni. Négy hete „traditional doctor” kezeli, magas láza, légzési elégtelensége, kétoldali tüdő-

gyulladás van, a nyakába akasztott rozsdás kulcs nem hat. A kórházból önként jelentkezett ki, hogy a gyógyító szellemek segítségét kérje. Már nem csodálkozom, de elfogadni sem tudom, keserűen hallgatok. Az asztalomra eközben színes csíkos terítő kerül, az ablakokra függöny.

A taxi szerepét itt motorbicikli tölti be, ezzel száguldoztunk az esős évszakban; én Patience háta mögött, a csomagtartón. Mivel most száraz évszak van, a séta mellett döntök, gyalog megyek munkába, és onnan haza. Az első napokban egyedül, aztán csatlakozik Patience, majd Polycarp is. Benézünk egy-két kunyhóba, sötét van és tömény füstszag.

A háromköves tűzhelyen bambuszfa parázslík, kémény nincs, a füst lassan szivárog ki a kicsi ablakokon.

Three-stones-fire

Várótermet dekorálunk

Reggel van. A gyermekek iskolába indulnak, a kisebbek köhögnek, némelyik sír. A tegnapi beteghez is benézünk, asztmás nehézlégzéssel hozta az édesanyja. Ő jól van, a kistestvére viszont nyöszörög a földön, a szoba sarkában. A gyermek kívül-belül tele van parazitával, csak néha kap enni, mert úgyis meg fog halni, mondja az anyja. A gyógyszereket, amiket ingyen ajánlunk neki, nem fogadja el. Az anya döntése végleges, állunk az ajtó előtt, majd, mint nemkívánatos vendég sarkon fordulunk, és megyünk dolgozni. Gyermekekjogvédelem? – kísérelem meg halcan. Az nincs – hangzik a válasz.

Munka után nekifogunk, és kidekoráljuk a várót. Akkor erre már nem kell költenünk – vigyorog Polycarp, megtanulta az ésszerű pénzkezelés módját.

Két hónap elteltével jelentést írok a királynak. Megvizsgáltunk és elláttunk sokszáz beteget, jártunk csaknem minden házban, az elkészített statisztikánk szerint a megszületett gyermekekből minden negyedik meghal, és minden hetedik ember HIV-fertőzött. A malária főképp a kosznak, illetve a vécék és latrinák hiányának köszönhető, a lázas

hasmenés pedig a falunak csak annak a részében dívik, ahol az ivóvizet a patak-ból viszik. És igen, megvan a „kórház” is, orvos is lesz benne, Amerikából jön a következő önkéntes, nem kevesebb, mint hat hónapra. A király elégedett, ezt dokumentálja is királyi pecséttel. Polycarpnak, azaz a szervezetének ajándékoz hat hektár földet, hogy nemzetközi standardok szerint építsen majd saját kórházat rá. Polycarp boldog, és hálája jeléül kinevez rögvest egy nemzetközi szervezet főnökének. Mi lesz ennek a nagydarab földnek a sorsa?, kértem tőle kíváncsian. Kórházat építtek rá, néz rám csodálkozva. De nincs hozzá pénzed, akarom mondani, de elharapom a szót. Tedd meg! – bölintok rá, és én segíték neked.

A virtuális háló segít a kapcsolattartásban, így Polycarptól megtudom, hogy elutazásom után néhány hónappal már van villany is a kórházunkban, és néhány segélyszervezettől kaptunk vitaminokat és gyógyszereket is.

Polycarp álma a kórház és a minőségi orvosi ellátás Esuban. Hogy ennek nincs sok realitása? Talán nincs. Én szorítok neki.

Két hónap után

Polycarp álma – minőségi orvosi ellátás a hegyi királyságban